

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนมาตรฐานสากลมีลักษณะเป็นโรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับเดียวกับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพการศึกษาสูง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ทั้ง 4 ด้าน คือ การเรียนเพื่อให้ความรู้ในสิ่งต่าง ๆ (Learning to know) การเรียนเพื่อการปฏิบัติหรือลงมือทำ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น (Learning to live together) และ การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, หน้า 11)

การดำเนินงานของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่เป็นลักษณะเฉพาะ คือ ต้องมีการพัฒนาหลายมิติไปพร้อมกัน โดยจะต้องดำเนินการทั้งระบบ คือด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียน การสอน และด้านการบริหารจัดการ มิใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงบางส่วนของโรงเรียน หรือเพียงจัดเป็นแผนการเรียนมาตรฐานสากล การจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลจะต้องมีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่ชัดเจน ดังนี้ 1) เพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้เทียบเคียงมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพการศึกษาสูง ได้แก่ ประเทศที่ประสบความสำเร็จสูงในการเข้าร่วมโครงการ PISA หรือ TIMSS โดยคำนึง ถึงความแตกต่างของผู้เรียนทางด้านสติปัญญา ความสามารถ และความถนัด มีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเพิ่มพูนศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมพหุปัญญาของผู้เรียน บนพื้นฐานของความเข้าใจและรู้จัก มีการใช้กระบวนการคัดกรองในระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดแห่งศักยภาพ 2) เพื่อยกระดับการบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีการบริหารด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award :TQA) ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนดำเนินไปตามมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพ การศึกษาสูงทั้งหลายแต่ในสภาพความเป็นจริงการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนมาตรฐานสากลมีความแตกต่างกันทั้ง

บริบท ศักยภาพ ขนาดโรงเรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนเกิดการพัฒนา จึงกำหนดให้มีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ระดับโรงเรียน (School Quality Award : SCQA) ระดับที่ 2 การบริหารจัดการระบบคุณภาพระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission Quality Award : OBECQA) และ ระดับที่ 3 การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ระดับชาติ (Thailand Quality Award : TQA) ทั้งนี้ รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในแต่ละระดับจะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนายังมีขั้นตอนสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบัน และบริบทของโรงเรียน และ 3) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก โดยเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก ความสำเร็จของโรงเรียนมาตรฐานสากลความสำเร็จสูงสุดท้ายของโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ คุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนที่ได้รับการประเมินว่ามีหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่ดีเยี่ยม แต่การประเมินคุณภาพของผู้เรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ก็ไม่ถือว่าโรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จ ในการเป็น โรงเรียนมาตรฐานสากลความสำเร็จของโรงเรียนในการดำเนินงานตาม โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลจะพิจารณาจากคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่แต่ละโรงเรียนกำหนดและทำความตกลงไว้กับโครงการเป็นสำคัญความสำเร็จด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ โรงเรียนด้วยระบบบริหารคุณภาพ ถือเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนมาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเชื่อว่า ถ้าโรงเรียนมีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และมีระบบการบริหารจัดการ โรงเรียนที่ดี ก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นเป็นลำดับความสำเร็จของการดำเนินงาน โรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, หน้า 12 - 13)

การพัฒนาสถานศึกษาไปสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนครูให้สามารถทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มี

อิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน (พรทิพย์ คงสุวรรณ, 2560, หน้า 2) ซึ่งการจะทำให้การศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายตามโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากลนั้น จะต้องอาศัยคุณลักษณะผู้นำที่มีความโดดเด่น มีวิธีการบริหารที่ทันสมัย ทันสถานการณ์สามารถปรับตัว เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ทำให้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียน และรูปแบบการบริหารจัดการ เปลี่ยนไป เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ โรงเรียนมาตรฐานสากล (พงศธร ลิ้มปาวิภากร, 2560, หน้า 4)

คุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นบุคลิกภาพหรือคุณสมบัติที่ควรเป็นของผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ คุณภาพ และสถานการณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นผู้ที่มีปัญญาคิดความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ คุณลักษณะพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงาน มีแรงจูงใจสูง และความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เพื่อสร้างความร่วมมือในการยอมรับ และตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานและมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจผู้ร่วมงานมองไกลเกินความสนใจของตน (ทองสุข สะอาดปรุ, 2556, หน้า 23 - 24) ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำเช่นนี้มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยคุณลักษณะของผู้นำ ในยุคหลังเป็นสังคมแห่งความขัดแย้ง ผู้นำควรให้ความสำคัญกับความซับซ้อนของงานมากกว่า การแสดงความเป็นคนที่มีอำนาจเหนือคนอื่น ผู้นำต้องมีความกล้าหาญในการเผชิญสิ่งใหม่ ๆ และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงผู้นำไม่นำความขัดแย้งระหว่างบุคคลมาทำให้การตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนความถูกต้องเปลี่ยนไป โดยผู้นำไม่ควรนำความเชื่อส่วนตัวมาเป็นข้อจำกัดในการตัดสินใจต่าง ๆ ผู้นำควรมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือในด้านคุณธรรมที่เด่นชัดมากกว่าคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ผู้นำควรมีความสามารถในการประนีประนอม (พิชากพ พันธุ์แพ, 2552, หน้า 176 - 177) นอกจากนี้ คุณลักษณะผู้นำยังมีความสำคัญทำให้กลุ่มปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยผู้นำ คือ ผู้ที่เป็นศูนย์รวมของกลุ่ม หรือผู้ได้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่มีอิทธิพล และเป็นผู้ที่นำให้กลุ่มปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยพยายามที่จะใช้กำลังสมอง กำลังกาย กำลังใจ อิทธิพล และอำนาจหน้าที่เพื่อจูงใจให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยไม่มีการบังคับ (วิรัช วรรณรัตน์ และโกสม สายใจ, 2555, หน้า 2)

จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำ และแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล จากแนวคิดของ สัมมาธรรนิษฐ์ (2556, หน้า 62 - 64) ซึ่งกล่าวว่า คุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิผล มี 4 ด้าน ใหญ่ ๆ คือ 1) ด้านมีแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ 2) ด้านปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านมี

วิสัยทัศน์สามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุนิติสัมพันธ์ และ 4) ด้านผู้บริหารมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 16) ได้กำหนดให้ คุณภาพของผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 6 ประการ คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุนิติสัมพันธ์ของโรงเรียน ผู้บริหารบริหารจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. (OBECQA) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) ที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ ผู้บริหารสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ ผู้บริหารมีประสบการณ์การอบรม ศึกษาคุณงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ 2) ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุนิติสัมพันธ์ 4) ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่ง สพฐ. 5) ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ 6) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ 7) ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ 8) ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาคุณงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ วชิพร แก้วห่อ (2558, หน้า 1104) ชี้ให้เห็นว่า การบริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากลยังพบปัญหาบางประการ โดยพบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาที่พบได้แก่ การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ครูขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนให้บริการและสนับสนุนการสอนของครูไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางให้โรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครู ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูใน โรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ความสำคัญเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ความสำคัญเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 8 โรงเรียน จำนวน 922 คน (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, เว็บไซต์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 8 โรงเรียน จำนวน 279 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 8 โรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, เว็บไซต์)

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่

2.1.1 ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ

2.1.2 ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

2.1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์

2.1.4 ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่ง สพฐ.

2.1.5 ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ

2.1.6 ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ

2.1.7 ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

2.1.8 ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ

2.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2.1 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2.2 ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 14) ได้กำหนดให้ คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 6 ประการ คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ผู้บริหารบริหารจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. (OBECQA) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) ที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ ผู้บริหารสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ ผู้บริหารมีประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ ; สัมมา ธรนิษฐ์ (2556, หน้า 62 - 64) ซึ่งกล่าวว่า คุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิผล มี 4 ด้าน ใหญ่ ๆ คือ 1) ด้านมีแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ 2) ด้านปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านมีวิสัยทัศน์สามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุมิสิกส์ทัศน์ และ 4) ด้านผู้บริหารมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ; นฤกร ปันพุมโพธิ์ (2561, หน้า 81) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วยตัวแปรปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำของผู้บริหาร และด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 16) ได้กำหนดให้คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 6 ประการ คือ 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2) ผู้บริหารบริหารจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. (OBECQA) 3) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) ที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ 4) ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ 5) ผู้บริหารสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ 6) ผู้บริหารมีประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ 2) ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ 4) ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. 5) ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ 6) ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ 7) ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ 8) ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ และ ดูบริน (DuBrim, 1998) (อ้างถึงใน ฉัฐภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์, 2560, หน้า 2) กล่าวว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 1) ทำให้องค์กรเกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และ 2) บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของกลุ่ม แสดงดังภาพประกอบ 1

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

1. ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ
2. ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุง เปลี่ยนแปลง
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการ โรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์
4. ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่ง สพฐ.
5. ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ
6. ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ
7. ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร
8. ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติที่ควรเป็นของผู้นำ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ คุณภาพ และสภาวะการณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นผู้มีปัญญาดี ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ คุณลักษณะพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงาน มีแรงจูงใจสูง และความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เพื่อสร้างความร่วมมือในการยอมรับ และตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานและมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจผู้ร่วมงานมองไกลเกินความสนใจของตน

โรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง สถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอนที่มีการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับเดียวกับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพการศึกษาสูง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ทั้ง 4 ด้าน คือ การเรียนเพื่อให้ความรู้ในสิ่งต่าง ๆ (Learning to know) การเรียนเพื่อปฏิบัติหรือลงมือทำ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น (Learning to live together) และ การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be)

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะที่มีอยู่ในตัวผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ 2) ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุง เปลี่ยนแปลง 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ 4) ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่ง สพฐ. 5) ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ 6) ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ 7) ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ 8) ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่แสดงความต้องการอย่างสูงที่จะนำผู้อื่น จูงใจให้ผู้ร่วมงาน ปฏิบัติงาน ในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของตน และมีความยืดหยุ่นสูงในการปรับพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ

ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีการประเมินผลการรายงานและความก้าวหน้า เพื่อพัฒนางานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ เป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง มีการประเมินผลการรายงานและความก้าวหน้า เพื่อพัฒนางานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ มีความกล้าหาญในการเผชิญสิ่งใหม่ ๆ และพร้อมที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลง และควบคุมดูแล และหมั่นเอาใจใส่ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามเกณฑ์สม่ำเสมอ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รู้ว่าต้องทำอะไร และเพื่ออะไร ไปในทิศทางไหน มีความรับผิดชอบ และ

ทำงานหนัก เพื่อประสบความสำเร็จ มีการนิเทศการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของนักเรียนผู้บริหารเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่ง สพฐ. หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีความเข้าใจเกณฑ์ (OBECQA) และนำไปวางแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีการนำองค์กรกำกับดูแลองค์กร และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งเน้นผู้เรียน สร้างความผูกพัน และมีวิธีการรับฟังเสียงของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีผู้บริหารมีวิธีการวัด วิเคราะห์ จัดการความรู้ มุ่งเน้นบุคลากร ประเมินขีดความสามารถ อัตราค่าจ้าง และมีวิธีการพัฒนาบุคลากร มีการนำประสิทธิผลของการดำเนินงานมาปรับปรุงการปฏิบัติงานในด้านที่สำคัญทุกด้าน

ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำวิชาการเหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครูทั้งโรงเรียน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และสร้างความเข้าใจเป้าหมาย มีการกำกับติดตามจัดให้มีการสะท้อนผลกระบวนการเรียนการสอน มีบทบาทต่อการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และการบริหารจัดการงานในโรงเรียนให้เป็นระบบ สะดวก รวดเร็ว มีการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างน่าเชื่อถือ ทำให้บุคคลกรเห็นความสำคัญของการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ มีการวางแผนจัดระบบงานเป็นหมวดหมู่ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน มีการนิเทศติดตามตรวจสอบ สรุป และประเมินผล ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกปี

ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารร่วมมือจัดการเรียนรู้สู่สากล มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารเพื่อนำองค์กรสู่สากล มีระบบจัดการความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเผยแพร่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่มีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ตามแนวทางการพัฒนาผู้บริหารและครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารและครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เข้าร่วมฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ฝึกประสบการณ์ ในโรงเรียนเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ประจำในต่างประเทศ ร่วมพัฒนาบุคลากรเฉพาะกับสถาบันการศึกษาชั้นนำ ร่วมมือทางวิชาการ

พัฒนาผู้บริหารและครูสู่มาตรฐานสากล และประชุม สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการบริหารจัดการ โรงเรียนและจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง วิธีปฏิบัติในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการบริหารจัดการ 2) ด้านประสบการณ์การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในระดับชาติ/นานาชาติ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการ โรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ 4) ด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง 5) ด้านการจัดการด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. 6) ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ 7) ด้านความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และ 8) ด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ

ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ระดับความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ โรงเรียนประจักษ์ โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนวัดนาค โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1 โรงเรียนท่าเรือนิคยานุกูล โรงเรียนเสนา (เสนาประสิทธิ์) โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ และ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

ครูโรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียนในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ โรงเรียนประจักษ์ โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนวัดนาค โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1 โรงเรียนท่าเรือนิคยานุกูล โรงเรียนเสนา (เสนาประสิทธิ์) โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ และ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งสามารถนำไปเผยแพร่ให้สถานศึกษาในสังกัดนำไปประยุกต์ใช้ได้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 3 ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาได้

3. ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครู ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้